

Škola v nejlepších letech

MARTIN RYCHLÍK

Masarykova univerzita, vysoké školy

PETR FIALA

Reformy považuji v zásadě za správné, říká rektor Masarykovy univerzity

Masarykova univerzita (MU) oslavila 90 let. Důvodů k radosti by se našla řada (rekordní počty studentů, elektronický studijní systém, boj proti plagiátům, interní evaluace, úspěšnost v grantech), v Brně ale nechtějí ustrnout. Druhá největší vysoká škola v ČR (po Univerzitě Karlově) má velké plány: uvažuje o vzniku technologické fakulty, staví kampus za 5,5 miliardy korun. "Bude hotov do roku 2010. Část se chystáme realizovat jako Středoevropský technologický institut (CEITEC), aby vzniklo napojení biomedicínské části na kampus," řekl týdeníku EURO profesor Petr Fiala, rektor Masarykovy univerzity, jenž odpovídá za roční rozpočet šesti miliard korun. "Když uvážíme, že je ve světě 18 tisíc univerzit a my patříme mezi prvních 500, neříkám, že mě to uspokojuje, ale úplně špatné to není," tvrdí Fiala, dle nějž "Masaryčka" pracuje na zlepšení: "I my chceme do Top 300."

* EURO: Při oslavách jste řekl, že MU je v historicky nejlepší kondici. Proč si to myslíte?

FIALA: Osud MU je spojen s tím, jak se vyvíjí česká společnost a stát. Naše univerzita se rozvíjela jen v obdobích, kdy byl politický systém demokratický. Od revoluce udělala obrovský skok, jenž nemá v českém prostředí obdoby. V roce 1990 jsme měli 9000 studentů, teď jich je přes 40 tisíc. Když se podíváte na prostorové vybavení, investice, jež MU realizovala a částečně financuje sama, uvidíte, že jsme na tom dobře. Stavíme kampus srovnatelný s těmi nejlepšími v zahraničí. Máme opraveny budovy v centru, s výjimkou filozofické fakulty...

* EURO: Tato budova prý chátrá.

FIALA: Chátrá a situace je kritická, bude se muset řešit. Ale ostatní jsou v pořádku a dobře přístrojově vybaveny. Podstatná jsou jiná čísla: jsme nejžádanější českou VŠ, spolu s uměleckými školami patříme k nejvýběrovějším. Uchazeči už nejsou naivní, orientují se v tom, co chtějí studovat. Nabídka 800 oborů je široká. Neustále na ní pracujeme a přizpůsobujeme předměty požadavkům zaměstnavatelů. Jsme s nimi v kontaktu. Absolventi mají nízkou nezaměstnanost, dlouhodobě pod dvě procenta. Proč jsou úspěšní? Je to dáno i tím, jak si student spoluurčuje strategii svého studia.

* EURO: Se kterými firmami spolupracujete?

FIALA: Je jich řada, nechci na nikoho zapomenout. Ale namátkou: v

informatice IBM, tam je silné napojení na aplikační sféru. Přírodovědecká fakulta spolupracuje s ON Semiconductor, která nám vybavila "čisté prostory". Ekonomicko-správní fakulta kooperuje s Komerční bankou. Dále jsou to Brněnské veletrhy a výstavy, pro něž jsme připravili i předmět management veletrhu. I fakulty, kde by se to nečekalo, jsou činné. Třeba fakulta sociálních studií má spolupráci s firmou Vltava Labe Press, jež sponzoruje Centrum regionální žurnalistiky. Přirozeně jsme propojeni s nemocnicemi, a to nejenom fakultními.

* EURO: MU má devět fakult. Uvažujete o další?

FIALA: Šli jsme cestou, kdy jsou fakulty velké a sdružují širší spektrum oborů. Uvážíme-li, že největší, filozofická má 9000 studentů, mohla by to klidně být samostatná VŠ. Nicméně nedávno jsme zvažovali vznik fakulty zdravotnických studií. Vzhledem k nové evropské legislativě, která předpokládá jinou strukturu kvalifikací pro zdravotnická povolání, je zde potenciál. Nakonec jsme se rozhodli, že bude výhodnější realizovat rozvoj těchto oborů v rámci lékařské fakulty. Ale myslím, že do budoucna bychom měli založit technologickou fakultu.

* EURO: I když je v Brně VUT?

FIALA: Ano. To nemá být konkurence. Jde třeba o napojení biomedicínského výzkumu na technologické postupy.

* EURO: Které obory považujete za "výkladní skříň"? Máte antarktickou stanici, informatici spolupracovali s Pentagonem, tým profesora Zezuly představil obrázkový vyhledávač.

FIALA: Řadu věcí jste jmenoval. Mediálně zajímavá byla nová metoda likvidace yperitu, na kterou se byl podívat i předseda vlády...

* EURO: Souvisí se spin-off firmou Enantis?

FIALA: Ano, máme celkem čtyři spin-off (Enantis, Invea-Tech, Mycroft Mind, Advex Instruments - pozn. red.). Ale k vaší otázce. Nechci jmenovat jen atraktivní věci. Ale zajímavé je, že máme systém rozdělování rozpočtu, který každou součást - na některých fakultách jde až na jednotlivé ústavy - motivuje, aby vytvářela strategii, nač se zaměří. Prostředky lze získávat ze třech oblastí: výuka, výzkum a komerční činnost. Samy rozhodnou, na kterou oblast budou klást důraz. MU je zajímavá i tím, jak je silná v humanitních vědách. Vedle tradičních výzkumných fakult jako přírodovědecká či lékařská je z hlediska struktury rozpočtu nejvýzkumnější fakulta sociálních studií.

* EURO: Musíte ji pochválit, byl jste děkanem...

FIALA: Ale neříkám to proto. To je fakt. Jsou to fakulty, jež získávají přes 45 procent prostředků v rámci výzkumných soutěží.

* EURO: Až čtvrtina příjmu MU pochází z vlastní hospodářské činnosti. Jste

spokojen?

FIALA: Struktura rozpočtu, kdy polovinu získáme za výuku, čtvrtinu na výzkumnou činnost a 25 procent na vlastní hospodářskou činnost, není špatná. Dovedu si představit, že budeme úspěšnější v získávání grantů; v ČR patříme k nejúspěšnějším, ale musíme být lepší v evropské rovině. Na druhé straně nesmí nastat to, že univerzity budou soběstačnější proto, že finančních prostředků, které se do výzkumu a vzdělávání investují, bude málo. Pokud chceme být konkurenceschopní v zahraničí, veřejné prostředky musí růst.

* EURO: Podporujete zavedení školného, že?

FIALA: Ano. Nikoli proto, že bych si myslel, že musí všichni za vše platit, ale protože vím, že školné je nutným důsledkem masového VŠ vzdělávání. A nějaká forma školného, ať už je skrytá nebo otevřená, existuje ve všech systémech, které otevřely VŠ širším vrstvám. I země, jež mají rozvinutý sociální systém, o školném uvažují, nebo jej zavedly. Tomu se nelze vyhnout. Jde spíš o to, jak školné nastavit. Jistě nesmí bránit ve studiu. Jsem stoupencem přímého školného. Jako politolog vím, že nejlépe fungují věci, které jsou otevřené a jasné: teď studuji, teď platím. Částka nemusí být velká, ale musí být spjata se studiem. Vůbec to neznamená, že nemá existovat systém půjček, odpouštění či stipendií.

* EURO: Co říkáte Bílé knize?

FIALA: Bylo potřeba udělat analýzu systému terciárního vzdělávání a stanovit cíle reformy. Bílá kniha některá slabá místa dobře pojmenovala, nabízí řadu řešení. Vše, co směřuje ke sledování kvality, vytvoření soutěživějšího prostředí, lze přivítat. Poslední verze už neobsahuje důraz na vnitřní strukturu univerzit, ale spíš to ponechává na každé VŠ, což je krok správným směrem. Bílá kniha je důležitá, důležitější však bude příprava zákona, věcného záměru a paragrafového znění. Tam se musí soustředit pozornost nás všech, aby byl výsledek co nejlepší. Především bych chtěl, abychom vytvořili prostředí, jež umožňuje školám rozvíjet vlastní strategie, na nichž se domluví se státem.

* EURO: Jste členem Rady pro výzkum a vývoj. Jak hodnotíte "reformní" systém impaktů?

FIALA: Základní cíle, které jsou reformou vědy a vývoje sledovány, lze plně podpořit, protože vytvoření přehlednějšího prostředí a zajištění jasnějšího toku financí bude zlepšením. Problém je s hodnocením publikací, které je kvantitativní a neobsahuje kvalitativní aspekty. Nikoliv reforma sama v ideové části, ale hodnocení je tím, co vyvolává obavy humanitních vědců. A do určité míry oprávněně.

* EURO: Učíval jste Ondřeje Lišku. Jaké to je, když za ním jdete nyní?

FIALA: Jako když jde rektor za ministrem. Liška velmi dobře

stabilizoval resort, který byl před jeho příchodem v hodně špatném stavu. Spolupráce je standardní. Určitě to nemám snazší při získávání financí než jiní rektori (smích). Systém musí být takový, aby nezáleželo na tom, co si řekne rektor s ministrem nebo premiérem, ale aby se postupovalo podle jasných kritérií.

Prof. PhDr. PETR FIALA, Ph. D., LL. M. (44)

Od dubna 2004 je rektorem Masarykovy univerzity. Podílel se na založení politologických studií na MU. Byl šéfem tří kateder i Mezinárodního politologického ústavu (1996-2004), krátce děkanem fakulty sociálních studií. Je členem rady akademických orgánů a rad, autorem mnoha studií. Před třemi lety byl oceněn medailí Evropské univerzitní asociace. Je ženatý, má tři děti. "Jsem stoupencem přímého školného. Jako politolog vím, že nejlépe fungují věci, jež jsou otevřené a jasné: teď studuji, teď platím," říká Fiala.

Foto autor| FOTO: Jan Rasch

O autorovi| MARTIN RYCHLÍK (martin.rychlik@euro.cz)

Zdroj: <časopis Euro>